

Urmas Kesa
Melker Baltik OÜ
urmas@melkerbaltik.eu

Teie 26.09.2024
Meie 10.10.2024 nr 12.2-1/4268-2

Järelevaevemenetluse alustamata jätmine

Austatud härra Kesa

Edastasite Rahandusministeeriumile järelevaeveteate seoses Pärnu Linnavalitsuse korraldatud lihthankemenetlusega „Diisलगeneraatorite ostmine“ (viitenumber 283278). Järelevaeveteates märgitu kohaselt on Teil tekkinud kahtlus, et nimetatud riigihanke tulemusel on edukaks tunnistatud pakkumus, mis ei vasta riigihanke alusdokumendi punktis 2.19 sätestatud nõudele, mille kohaselt peavad diisलगeneraatorid vastama heitenormile Stage V. Märgite, et hanke võitja tundub, et on pakkunud Stage 3, mitte Stage V generaatorit. Teie hinnangul tuleks nimetatud riigihange tühistada ja korraldada uus hange ilma nõudmiseta STAGE V generaatorit.

Olles tutvunud järelevaeveteates esitatuga ja riigihangete registris (eRHR) avaldatud andmetega, teatame, et Rahandusministeerium ei alusta Pärnu Linnavalitsuse poolt korraldatud riigihanke üle järelevaevemenetlust alljärgnevatel põhjustel.

Rahandusministeeriumi pädevus ning volitused riigihankealase järelevaeveteostamisel on sätestatud RHS 9. peatükis. RHS § 180 p-st 6 ja § 203 lg-st 1 tulenevalt teostab Rahandusministeerium avalikes huvides riiklikku ning haldusjärelevaevet RHS-i ja selle alusel kehtestatud õigusaktide täitmise üle. RHS § 203 lg 3 kohaselt kontrollitakse järelevaevemenetluses hankija tegevuse õiguspärasust. Järelevaevemenetlust ei tehta hankija tegevuse otstarbekuse kontrollimiseks ega tema otsuste ja toimingute tulemuslikkuse hindamiseks.

Riigikohus on sedastanud, et haldusorgan peab avaliku võimu teostamisel lähtuma seaduslikkuse põhimõttest (PS § 3 lg 1). Avalik võim on õigustatud tegutsema üksnes siis, kui seadus annab selleks selge pädevuse ja volituse. Seetõttu võib avaliku võimu poolne sekkumine toimuda ainult seadusega kindlaks määratud tingimustel, korras ja ulatuses.¹ RHS § 205 lg 1 p 1 sätestab, et Rahandusministeerium võib järelevaevemenetluse alustada põhjendatud kahtluse korral RHS §-s 207 sätestatud järelevaeveteate põhjal või mõnel muul ajendil, kui on küllaldaselt andmeid, mis viitavad käesoleva seaduse rikkumisele, ja puuduvad RHS § 206 lg-s 1 nimetatud asjaolud. RHS § 206 lg 1 sätestab järelevaevemenetluse alustamist

¹ Vt RKHKo nr 3-3-1-41-00, p 4; RKHKo nr 3-3-1-43-12, p 19.

väljastavad asjaolud, millisel juhul järelevalvemenetlust ei alustata või alustatud järelevalvemenetlus lõpetatakse. Tulenevalt RHS § 206 lg 1 p-st 4 ei alustata järelevalvemenetlust, kui riigihanke menetlus on lõppenud. Riigihanke menetluse lõppemise alused on sätestatud RHS § 73 lg 3 p-des 1-7. RHS § 73 lg 3 p 1 kohaselt lõpeb hankemenetlus hankelepingu või raamlepingu sõlmimisega.

eRHR-i andmetel on Pärnu Linnavalitsuse ja osaühing Aircom vahel 20.09.2024 sõlmitud hankeleping nr 3-13.1/282/2024. Järelikult on kõnealune riigihanke menetlus hankelepingu sõlmimisega lõppenud. Pärast riigihanke lõppemist ja olukorras, kus hankeleping on sõlmitud, ei ole juhtumipõhise järelevalvemenetluse läbiviimine põhjendatud ega eesmärgipärane, sest RHS § 208 lg-test 1 ja 2 tulenevalt saab Rahandusministeerium teha hankijale täitmiseks kohustuslikke ettekirjutusi üksnes enne hanke- või raamlepingu sõlmimist. Arvestades, et hanke- või raamlepingu sõlmimisega on riigihanke lõppenud, kaalub õiguskindluse ja õigusrahu tagamise vajadus üles hankija tegevuse seaduslikkuse nõude, mistõttu pärast lepingu sõlmimist ei sekku Rahandusministeerium riikliku või haldusjärelevalve meetmetega hankija ja edukaks tunnistatud pakkumuse esitanud pakkuja vahelisse eraõiguslikku suhtesse (Riigihangete seaduse eelnõu. 450 SE I. Riigikogu XIII. Seletuskiri, lk 142). Lepingu sõlmimise korral on võimalikud rikkumised lõpule viidud ning ettekirjutuse tegemine ei ole enam võimalik.

Eeltoodust tulenevalt puudub Rahandusministeeriumil praegusel juhul järelevalvemenetluse läbiviimiseks seaduslik alus, kuna esineb eespool selgitatud järelevalvemenetlust väljastav asjaolu (RHS § 206 lg 1 p 4).

Lähtudes eeltoodust ning arvestades, et riigihanke viitenumbriga 283278 on RHS § 73 lg 3 p 1 alusel lõppenud, teatame, et Rahandusministeerium ei alusta RHS § 205 lg 1 p 1 ja § 206 lg 1 p 4 alusel järelevalvemenetlust.

Juhime Teie tähelepanu edaspidiseks sellele, et RHS § 185 lg 1 kohaselt võib pakkuja, taotleja või riigihankes osalemisest huvitatud ettevõtja (edaspidi vaidlustaja) vaidlustada hankija tegevuse, esitades riigihangete vaidlustuskomisjonile sellekohase vaidlustuse, kui ta leiab, et käesoleva seaduse rikkumine hankija poolt rikub tema õigusi või kahjustab tema huvisid. RHS § 185 lg 2 kohaselt võib vaidlustuse esitada nii riigihanke alusdokumentide peale kui ka hankija otsuste peale, sh ettevõtja kvalifitseerimise või kvalifitseerimata jätmise, pakkumuse vastavaks tunnistamise, pakkumuse tagasilükkamise või edukaks tunnistamise otsuse peale. RHS § 189 lg 1 üldreegli kohaselt peab vaidlustus olema laekunud vaidlustuskomisjonile kümne päeva jooksul alates päevast, kui vaidlustaja sai teada või pidi teada saada oma õiguste rikkumisest või huvide kahjustamisest, välja arvatud RHS § 189 lõigetes 2-5 nimetatud juhul, kuid mitte pärast hankelepingu sõlmimist.

Käesolevas riigihankes möödus riigihankes tehtud otsuste vaidlustamise tähtaeg enne Rahandusministeeriumile järelevalveteate esitamist. Siinkohal peame vajalikuks täiendavalt märkida, et kuigi antud juhul on järelevalvemenetluse alustamine väljastatud ainuüksi tulenevalt hankelepingu sõlmimise faktist, on Rahandusministeeriumil RHS § 206 lg 2 p 1 alusel õigus jätta järelevalvemenetlus alustamata ka juhul, kui järelevalveteate esitaja ei ole RHS §-s 189 ette nähtud tähtaja jooksul kasutanud õigust esitada rikkumise peale vaidlustust riigihangete vaidlustuskomisjonile ning järelevalveteate esitamise ajaks on vaidlustuse esitamise õigus minetatud.

Seoses hankija riigihanke alusdokumendi punktis 2.19 kehtestatud nõudega, mille kohaselt peavad diisलगeneraatorid vastama heitenormile Stage V, selgitame, et see on vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2016/1628 keskkonnahoidlik nõue ja RHS § 87 lg 2 p 1 näeb ette, et riigihanke tehnilises kirjelduses asjadele või teenustele esitatavate nõuete loetelu võib hõlmata muu hulgas keskkonnahoidlikkuse kriteeriume. Selgitame siinkohal, et Rahandusministeeriumi pädevuses on kontrollida üksnes hankija tegevuse õiguspärasust RHS-is sätestatu järgmisel (RHS § 203 lg 3), kuid meie pädevuses ei ole pakkuja tegevuse kontrollimine lepingu täitmisel ehk kontrollimine, kas pakkuja täidab sõlmitud hankelepingut nõuetekohaselt. Lepingu nõuetekohase täitmise üle teostab kontrolli eelkõige hankija.

Vaatamata sellele, et Rahandusministeeriumil ei ole meetmeid sekkumaks hankelepingu täitmisse, märgime, et hankija peab lisaks riigihanke menetluse läbiviimisele olema hoolas ka lepingu täitmisel ning veenduma, et lepingut täidetakse nii nagu riigihanke alusdokumentides oli ette nähtud. Informeerime, et Rahandusministeerium edastas 09.10.2024 kohalikele omavalitsustele ka sellekohase ringkirja [nr 12.2-1/4458-1](#), juhtimaks tähelepanu riigihankelepingute nõuetekohase täitmise kontrollimise vajadusele.

Vaatamata järelevalvemenetluse alustamata jätmisele, täname Teid pöördumise eest ning arvestame sellega riskianalüüside ja plaanilise järelkontrolli tööplaanide koostamisel. Täiendavate küsimustega palume pöörduda riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakonna juristi Kertu Kuiv'a poole (tel: 5885 1395, e-post: kertu.kuiv@fin.ee).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu
riigihangete valdkonna juht

Kertu Kuiv 5885 1394
Kertu.Kuiv@fin.ee